

Inici, plenitud i decadència de les Fires de l'Ascensió de Granollers

Felicitas Miyares Morante
Desembre 1984

Antecedents del Mercat i de les Fires

Tal com diuen els nostres historiadors locals –Llobet, Canal, Estrada i d'altres– queda molt clar que Granollers va néixer degut a una estratègica situació geogràfica.

Donant per bo que una cruïlla de camins va ésser l'inici de la nostra ciutat, és ben palès que allà on van i venen gents d'unes i altres contrades el normal és que uns tinguin el que els altres voldrien. Això, pel camí de la lògica més elemental, ens porta a la certesa que el mercat de Granollers té una antiguitat bon tros més gran de la que diuen els documents que gairebé tots coneixeu.

La documentació més antiga que faci referència al mercat de Granollers és de l'any 1019, que, en fer la delimitació d'una peça de terra, ens diu que a Llevant confronta amb l'estrada d'Arquers que va al "mercatum". Cal afegir que Arquers és un paratge pertanyent al terme de Vilanova del Vallès i situat a uns 200 metres del de Granollers. En una publicació del Cercle Cultural de la Caixa, a Granollers, situen aquest "mercatum" a Montornès, però jo, igual que Estrada, crec que es refereix al mercat de Granollers, ja que l'indret d'Arquers es troba en el camí que va de Granollers a la Marina i, també, perquè del mercat de Montornès no en trobem cap referència documental fins els temps moderns.

L'any 1041, un document entre la vescomtessa Guila i els seus fills esmenta una mesura del mercat de Granollers. També en parla un document de l'any 1043, guardat a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona. Pot dir-se que abunden els documents de l'Alta i de la Baixa Edat Mitjana amb referències al mercat de Granollers.

El 1448, Maria d'Aragó estableix oficialment el mercat setmanal. Suposem que d'aleshores deu arrencar el mercat del dijous, que aniria prenent volada, ja que, l'any 1559, Felip II, per tal de facilitar el desenvolupament del mercat, amplia l'autorització d'encunyar moneda que ens havia estat concedida l'any 1451.

Segons l'historiador Alfred Canal, el nostre mercat, en el segle XVI, tenia una importància extraordinària, concorreguent-hi gent tant de la banda de Llevant

del nostre Vallès Oriental com del costat de Sabadell, a més dels negociants de la pròpia ciutat de Barcelona.

Sabem que, a principis del segle XVIII, malgrat una tira de desgràcies que havien afectat a la nostra població, el seu mercat continua essent el més important del Vallès.

Dels mercats celebrats al llarg de l'any, el de l'Ascensió —un dels tres dijous que llueixen més que el sol deuria sobresortir en brillantor i concurrència de minyonetes i fadrins...antecedent segur perquè se l'anomenés el “mercat dels promesos” o “dels enamorats”.

Potser és exagerat el que, segons el nostre amic Salamero, deia un periodista que a la núvia se la comprava a canvi d'un lot d'animals. Més o menys com els moros: tants o quants camells, segons que la noia valgui poc o molt.

En aquell temps —i fins no fa massa— que les dones estaven tancades amb pany i clau, no tindria res d'estrany que s'aprofités una festa senyalada —com ara la nostra Ascensió— per a ensenyar-les als fadrins amb més bona situació econòmica i tractar d'apariar-les amb el que millor permetés augmentar la hisenda per via del matrimoni.

No és ben bé allò de l'intercanvi... però cal reconèixer que se li assembla bastant.

Actes i festeigs al llarg dels anys

Hi ha documentació que ens assegura que, de molt antic, el més de Setembre i per Pasqua Florida es celebraven Fires a Granollers.

Sembla que la importància de les transaccions devia ésser gran, ja que es va demanar un privilegi —que fou atorgat el 1335 per Alfons III el Benigne— pel que s'autoritzava vuit dies de durada a la Fira de Pasqua Granada “per al major foment i prosperitat de la vila”

Malgrat tot, les Fires van anar perdent importància fins a desaparèixer a primers d'aquest segle. Moltes vegades es van fer intents de reviure-les, per Pasqua Granada o afegint-les al mercat de l'Ascensió.

Segons el veterinari Llobet Sastre, allà pels anys 20 es va fer un Concurs de vaques i, fins i tot, es va muntar un envelat. L'any 1924, una crònica del setmanari local “La Gralla” diu “...que la Fira del dimarts de Pasqua Granada tornarà a ser el que centenàriament havia estat”. S'anomena una Comissió que es compromet a que la Fira esdevingui un èxit comercial.

L'any 1925, al Concurs de bestiar ja se li afegeixen concerts, balls, atraccions, curses ciclistes, etc. etc. L'any 1926 es parla també d'una exhibició de maquinària agrícola. Però, es veu que varen aparèixer problemes d'orientació i d'organització de les Fires i la cosa se'n va anar en orris. La Comissió no es va entendre.

Segons fonts verbals consultades, abans de la guerra civil ja es celebrava un mercat de l'Ascensió molt important i entraviat de fira.

La guerra i la post-guerra no permetien massa allargaments, ni per mercadejar ni per ludismes de cap mena. Però, a l'anar-se restablint la normalitat, també el mercat fira de l'Ascensió comença a prendre volada i, ja a l'any 1942, es feren balls amb tres orquestres, partits de futbol i l'al·licient d'un bon parc d'atraccions.

Amb el suport i el pes de l'organització a càrrec de la II Zona Agrícola, l'any

1943 tingué lloc el I Concurs Comarcal de bestiar del Vallès —cunicultura i apicultura incloses—, amb premis que anaven de les 1.000 pessetes el primer a les 100 el més petit. No cal dir que la benedicció de la Fira amb la presència de les autoritats civils i militars va quedar instaurada. Però, la cerimònia religiosa no va durar fins més enllà de l'any 1970.

Competicions esportives, espectacles, ballades i un incipient parc d'atraccions varen configurar la primera Fira de l'Ascensió de l'etapa actual. La bona acollida que obtingué de la població granollerina i el seu entorn va esperonar els organitzadors. I, a l'any 1944, es va introduir l'assaig d'instal·lacions per a l'establiment del bestiar, especials per a cada mena. A les festes populars s'hi varen afegir concerts amb vocalistes i, fins i tot, sarsuela amb Marcos Redondo.

Els anys 1945 i 1946, la Fira-exposició Ramadera esdevé semblant a les anteriors, millorada per la pràctica que anava adquirint la Comissió Organitzadora. Primava la intenció de conscienciar els ramaders més que la d'entretenir el veïnat. Així, en públiques i reiterades manifestacions, l'aleshores veterinari municipal Llobet Sastre, s'esforçà per a fer entendre a tothom qui l'escoltés que allò important de la Fira era que els pagesos aprenguessin a millorar llur cabanya amb mesures de caràcter tècnic i biològic. Cal reconèixer que va constituir-se en el pioner d'allò que, anys a venir, faria que la nostra comarca anés al davant amb les tècniques més convenientes per a les explotacions ramaderes.

Al 1947, esperonada la Comissió amb la bona acollida que la Fira anava aprofitant arreu de Catalunya, s'hi ajuntà un nou motiu d'atracció, poètic i bonic alhora: l'Exposició-concurs de Roses i Clavells, que s'aniria repetint cada any fins el 1962. A la desfilada del bestiar s'hi afegí la de carrosses i enganxaments, i les societats locals s'esmerçaren en presentar tota mena de motius d'esports i divertiments.

L'any 1948, la 6.ª Fira-Exposició Provincial va passar a 1.ª Regional. S'instauraren els Concursos hípics, que, amb algunes variants, es van anar succeïnt al llarg dels anys fins el 1974. Foren un dels principals atractius de les Fires, participant-hi les primeres figures nacionals de la Hípica. S'iniciaren també les actuacions folklòriques, foranes primer i, després, cada cop més arrelades a la catalanitat. La presidència d'honor d'aquestes Fires fou oferta i acceptada per l'aleshores Cap de l'Estat Espanyol, General Franco.

L'any 1949 segueix amb la mateixa tònica, però es mira de posar un èmfasi especial per tal de crear consciència de la importància que cal donar al desenvolupament agrícola-ramader a Catalunya.

La Fira del 1950, sense perdre res de la seva importància agrícola-ramadera, dona pas a una incipient Exposició d'indústria lligada amb l'agricultura i la ramaderia.

Força malaventurada va resultar la innovació —gens autòctona— d'afegir a la Fira del 1951 una plaça de braus. Aquestes curses, que, a casa nostra, per sort, no gaudeixen ni d'afició ni de tradició, varen resultar tot un fracàs. La plaça es va ensorrar, amb moltes víctimes —afortunadament, cap de mortal— i les festes varen quedar, en certa manera, deslluïdes. Malgrat aquest entrebanc, per les Fires de 1965 i 1967 es varen tornar a muntar places de braus, celebrant-s'hi cada any dues curses de jònecs.

Els anys 1952 i 1953 vàrem tenir una novetat, de cara a estimular el bon fer agrari: uns concursos d'arada, que no tindrien continuïtat en anys successius.

Als *stands* de la Fira —que anaven augmentant en nombre— s'hi afegiren manufacturats d'ús industrial i domèstic.

L'any 1954, pot dir-se que les Fires i Festes de l'Ascensió prenen un altre caire. El foment i la millora de la ramaderia i tot el que té a veure amb el seu desenvolupament passa a mans de les Germandats agràries. Apareix el Patronat de Fires i Festes, que es posa a treballar de ferm perquè els actes culturals i populars hi siguin ben representats. Té lloc la I Exposició nacional de Fotografia, que s'anirà succeïnt al llarg dels anys fins el 1977. S'incrementen, també, els concerts, concursos de sardanes, actuacions de masses corals, etc. etc.

A l'any 1955, la innovació és cabdal. Les Fires —que, des de l'any 1943, es feien únicament per la diada de l'Ascensió— s'amplien a quatre dies. Això permet introduir un ventall molt extens de festeigs. Els *stands* s'amplien a una centena i s'hi inquibeixen nous actes, com l'Homenatge a la Velleja, curses de velomotors, mercat de l'automòbil usat, més quantitat de proves hípiques, I Exposició canina i més espectacles i manifestacions Deportives. En aquells anys, la vedette del motor és la Vespa, i tot allò que tingui a veure amb la motorització de dues rodes hi té molt bona acollida. També s'instaura la I Fira Agro-industrial, que s'anirà repetint cada any fins el 1976.

A la Fira del 1956, per encara donar-hi més atractiu, a la desfilada s'hi afegeix la batalla de *confetti*, facilitat gratuïtament per la Comissió de Fires i Festes i que deixa nevats de tots colors els carrers per on passa el bestiar i les carrosses al·legòriques, genets i amazones. Per primera vegada, s'organitza amb caire oficial un concert de Jazz, a càrrec de l'Orquestra Simfònica de Jazz de Barcelona. També, per primera vegada, hi participa la Banda de Trompetes de la Guàrdia Urbana de Barcelona.

L'Any 1957 té lloc la IV Fira Regional i III Agro-industrial, en la qual s'introdueix dues novetats importants: una, de caràcter tècnic, que serà el Concurs d'una sola mena de bestiar, que en aquest primer any estarà dedicat al porcí. Amb aquest motiu, el Consell Econòmic Sindical va organitzar el primer Ple de Ramaderia, dedicat a discutir i a planejar importants temes sobre allò més convenient per a la millor explotació del bestiar porcí.

La novetat més important, de caire festiu, d'aquestes festes fou la I Setmana de Cinema Espanyol, que s'aniria repetint fins l'any 1962 i del 1971 al 1976. Artísticament, va passar sense pena ni glòria —amb més pena que glòria, diria jo—, però, va tenir una gran acceptació popular. A la gent li agradava veure d'aprop Analía Gadé, Mary Martín (mare de "J.R."), Aurora Bautista, Conrado Sanmartín, Fernan Gómez i el bo i millor dels artistes cinematogràfics espanyols.

Amb aixó dels artistes, va semblar adient organitzar uns sopars de gala, que tingueren molt bona acollida —suposo que perquè permetien treure vestits de l'armari i joies guardades llarg temps. Es varen anar fent cada any, fins el 1976, quan nous vents varen acabar amb els vestits llargs i l'*smoking*.

La imaginació dels restauradors dels anys 60 no sobresortia gaire; durant uns quants anys, al sopar de gala es va servir el mateix menú: llagosta i llagostí de Cadaqués i pollastre del Vallès amb *panaché* de verdures i maduixes silvestres, amb els mateixos vins i —suposo— cafès i licors de la mateixa marca.

L'any 1958 tenim una altra innovació important. Les festes, que, des de l'any 1955, tenien una durada de quatre dies, s'amplien a vuit. Això permet

d'introduir encara més festeigs, i les empreses que participen a la IV Exposició Agro-industrial, a l'amortitzar millor les despeses dels *stands*, poden introduir-hi moltes més millores.

El III Dia de la Província —que es celebrava aquest any, després del I a Barcelona i el II a Manresa— es va fer coincidir amb les Fires de Granollers. Els molts actes programats amb aquest motiu i l'èxit del II Ple de Ramaderia donen una empenta forta a la difusió de les Festes arreu de la regió. Per primera vegada es fa una desfilada de models d'Alta Costura, que continuarien fins el 1967 i retornarien el 1983.

L'any 1959, als actes habituals de la Fira s'afegeix el I Pavelló Tèxtil, que no tindrà continuïtat. Però, amb l'esclat industrial, la Fira inicia la seva època més esplendent, i els 10 *stands* del 1943 esdevenen 100 al 1959. El més important, però, a remarcar de les fires del 1959 és la instauració del "Pregó de la Fira", que, tret del 1978 i del 1979, s'ha anat fent, fins ara, cada any.

A la Fira del 1960 s'inaugura el Pavelló Deportiu, tercer d'Espanya, que permetrà a la nostra joventut integrar-se al *mens sana*...

Les festes culturals i esportives començaven a agafar empenta. Els del IV Congrés de Ramaderia i els estaments de la nostra pagesia anaven també a la seva. La dedicació a una sola espècie —en aquest cas, l'avicultura— els va empènyer a fer uns interessants treballs d'investigació per a cercar un màxim de rendiment de la carn de pollastre amb un mínim de cost. Recordem que, en aquells anys, encara no s'havia popularitzat el consum massiu d'aquestes aus.

La novetat de les Fires del 1961 va ésser el I Pavelló del Motor. Tot just s'iniciava la invasió del 600, que, per la facilitat que introduiria en els desplaçaments, a la llarga seria un dels motius que més incidirien en la devallada final de les Fires, que, en aquell moment, encara estaven en plena expansió.

Les Fires de 1963 i 1964 continuen amb l'empenta d'anys enrera, però, sense la Setmana de Cinema espanyol. Sembla que les despeses eren massa fortes i la qualitat massa minsa. Tanmateix, la participació esportiva juvenívola augmentava, com també la divulgació de les tècniques agrícola-ramaderes i de mecanització de l'agricultura.

De l'any 1965 —i en aquest cas com a cosa negativa, al meu entendre— cal esmentar les curses de jònecs i combats de boxa i lluita lliure. La resta d'actes tingueren l'interès i la qualitat d'anys anteriors, incloent-hi, per primera vegada, festivals infantils i un Concurs de Pintura ràpida.

L'any 1967 es torna a bastir plaça de braus i hem de carregar amb dues curses més de jònecs. En contrapartida, els ritmes moderns, la cançó catalana —amb l'actuació de Raimon i Serrat— i un magnífic concert de l'Orfeo Català ajuden que la Fira no perdi res de la seva entitat catalana.

La Mostra de models fou dedicada a passar induments d'esport. A la juvenalla deportiva encara se li oferia un altre al·licient, molt més efectiu: la inauguració de la Piscina municipal, amb les corresponents demostracions aquàtiques.

De la Fira del 1968, jo voldria remarcar l'actuació de la pianista Rosa Sabater i la de l'Orquestra Ciutat de Barcelona, i de la Fira del 1969, per l'audiència popular que va assolir, l'actuació de "Ràdio Barcelona", que transmeté des de la Fira mateix una sessió especial de "La comarca ens visita", un programa molt viu.

L'any 1970 pot dir-se que les Fires han arribat a llur zènit. El valor del ma-

terial exposat per 200 participants sobrepassa els 125 milions de pessetes i no hi manca res per a satisfer els molts i molts de visitants que envaeixen la nostra ciutat.

S'edita el llibre "Gent de Granollers" —52 granollerins analitzats amb humor—, i la Confraria de l'Arròs, de Barcelona, celebra el seu VI Concurs d'arròs a la cassola, a Granollers. La Fira d'Artesania vivent —que es repetirà els anys 71 i 72— té també una magnífica acollida. Gegants, capgrossos, majorettes, ball de bastons, etc. etc., donen suport a la gresca de les Fires del 1970.

Les Fires del 1971 i 1972 continuen amb profusió de festeigs, sense deixar de banda el posar cura a la millora agrícola-ramadera per part de la Càmera d'Extensió Agrària, que treballa de valent.

Com a plats forts especials —i no d'arròs a la cassola— el 1971 hi ha un acte acadèmic en homenatge a Miró, i l'any 72, un concert per la Simfònica de Berlín, dirigit per Herbert von Karajan. També es fa un partit de futbol femení, que em sembla molt que no ha passat a la història olímpica.

De l'any 1973 cal remarcar un primer Campionat de Judo, i del 1974, la commemoració dels Sants de barri, amb cercavila, vi bo i dansa (ball a les 12 del migdia). Les festes encara es mantenen esplendents, però, s'endevina que llur decadència s'apropa.

L'any 1975 comença la franca davallada de les fires. El pressupost per a despeses s'ha reduït molt. Ha desaparegut la Setmana del Cavall, i la Crisi ha ajudat que les manifestacions agro-industrials minvessin ostensiblement. També ha desaparegut la Desfilada de Models d'Alta Costura, potser també perquè les dones ens anàvem conscienciant de la importància secundària d'aquestes exhibicions.

L'any 1976 s'observa un canvi a la programació de les Fires. Sembla que tot volti a l'entorn de l'estómac: concurs d'arròs a la cassola, concurs de botifarra amb mongetes, premi al més endrapa, setmana de gastronomia i de cocteleria...

Hi ha un esdeveniment positiu, però, dins d'aquest any 1976: la inauguració del Museu Municipal, a la Sala d'Actes del qual fa el "Pregó de Fires" el catedràtic i escriptor Guillem Díaz - Plaja.

El dia 6 de març de 1977 va disposar-se que la Diada de l'Ascensió fos laborable a tot el territori espanyol. Això, amb la crisi econòmica, l'efervescència política i el previsible convenciment que no vindrien forasters, va ésser el cop de massa que va fer miques tot el muntatge de les Fires i Festes de l'Ascensió.

Per a acabar-ho d'adobar, el pregoner Jordi Baulies i Cortal, es va posar malalt. D'aquesta manera, fins i tot ens vàrem quedar sense pregó. Les festes varen quedar reduïdes als concursos de menjar i beure, actes esportius, fira de màscares i aviada de coloms. Poca cosa més.

El 1978, les Fires continuen migrades, malgrat que la Comissió de Festes i les associacions culturals i esportives fan el que poden per a què la continuïtat es mantingui. Paella monumental, concurs de *cocteleria*, premi al més endrepà, fira de terrisa i aviada de coloms és pràcticament el que va restar de les esplendoroses fires d'anys enrera. I sense visitants forans, perquè la festivitat de l'Ascensió restava suspesa.

La Fira del 1979 va anar ja a càrrec d'un nou consistori. Però, amb el canvi, les fires no en van resultar més ben parades. Es varen fer festeigs escampats pels barris i el gran mercat que deia el programa tampoc va resultar gran, tot i que la diada va ser aquell any festiva. Val a dir que la retallada del pressupost, reduït

a 600.000 pessetes, no donava per masses alegries.

L'any 1980, democràticament, es va decidir que la festa anual optativa, que fins aleshores havia estat el dijous, passés al divendres. Un pont de tres dies potser no resulta el millor perquè les festes tinguin continuïtat a base de mantenir la gent en el poble. Sembla que la Intersectorial i la Unió de Botiguers volien que la festa es fes el dijous, però C.C.O.O. i U.G.T. la volien el divendres, i com que són més... vots manen. Festa el divendres. Ben cert que més d'un devia donar la raó a Anatole France, amb el sarcàstic comentari que havia fet tants anys enrrera sobre això dels vots.

Podem dir que, amb l'any 1980, es comença una nova etapa, en la qual el *leit motiv* de les Fires hi serà aliè i que, per a parlar amb més propietat, hauríem de dir-ne "Festes de Primavera". Cercaviles, festivals infantils, trobada de corals, concursos de sardanes i, l'únic que ens pot recordar les Fires passades, una cavalcada de carros i tartranes.

Per l'any 1981, augmentat substancialment el pressupost, s'organitzen molts festeigs: Concurs de pintura ràpida, Fira del Dibuix, Mostra de Plantes i Flors, concerts de piano i jazz, cercaviles i diverses atraccions, repartides pels barris. Res, però, que tingui relació directa amb el desenvolupament i l'estudi de les tècniques agrícola - ramaderes.

Els 1982 i 1983 continua la descentralització, essent repartides per barris la majoria de les manifestacions festives. Un tímid record del que havien estat en temps passats les Fires de l'Ascensió el constituï l'Exposició de carruatges a la Porxada i la seva desfilada pels carrers de la ciutat.

Segueix el Concurs de pintura ràpida, la Fira del Dibuix, demostracions d'aeromodelisme, exhibició dels Castellers de Granollers, Terrassa i Montmeló, festivals infantils i primeres jornades per a la gent gran.

Torna a fer-se una desfilada de Models d'Alta Costura. Es veu que això d'anar vestit de "can penja i despenja" comença a quedar antiquat.

Concerts, demostracions esportives i pocs visitants marquen la tònica de les Fires del 1983.

A la Fira de l'any 1984 sembla que hi hagi un petit intent de retrobar l'esperit d'anys enrrera. La Fira d'Artesans de l'alimentació i productes del camp, la II Mostra gastronòmica amb productes del Vallès en són una mostra a tenir en compte que ens podrien indicar el bon camí.

Les cercaviles, demostracions esportives, festivals infantils, mostres d'havaneres, homenatge a la vellesa, pintura ràpida, fira del dibuix i atraccions diverses als barris, configuren les festes de l'Ascensió d'aquest any 1984. Una innovació —al meu entendre, poc afortunada— és l'espectacle de "Moros i cristians", de Guardamar del Segura, que, deixant de banda les despeses que deurien comportar els 300 integrants del grup, hauria quedat bé en uns actes d'agermanament de ciutats, però no gens en unes festes que haurien d'ésser con més autòctones millor.

Pregons i pregoners que han prestigiat les festes

Jo diria que una de les coses que més han valgut la pena de les Fires —ja amb un quart de segle de vigència— són els Pregoners.

S'iniciaren amb el del Marquès de Castellflorida l'any 1959. Pregó ple d'equi-

llibri, rigorositat històrica i "buen decir", que diuen en castellà, tal com correspon a un polític amb classe i d'una extraordinària i polifacètica cultura.

L'any 1960 tenim de pregoner a Ignasi Agustí i Peypoch, vallesà de soca-rel, guardonat amb els premis "Francisco Franco" i "Mariano de Cavia". Novel·lista, que tant bé ha sabut definir l'empresari català. El seu pregó va resultar dels que deixen record.

El pregó del 1961 es va encomanar al notari i polític empordanès, Josep M.ª de Porcioles i Colomer, actual Alcalde de Barcelona. Correcte, amb connotacions jurídiques, però potser una mica massa de circumstàncies.

Francesc Torras Villà, pregoner del 1962, tan enamorat del seu Granollers nadiu, que, al parlar de Barcelona, diu "...una ciutat que està lluny de Granollers 25 quilòmetres". Polític de tota la vida i amb moltes primaveres a l'esquena, ens fa un historial de primera mà, d'esdeveniments que, del 1909 ençà, han afectat el nostre poble. Val la pena d'esmentar que el consistori granollerí que presidia allà pels anys 20 era un gran aiguabarreig d'idees polítiques, que anaven des de l'esquerra més furibunda a l'extrema dreta més retrògada, però, tots formaven com un sol home quan hi havia un assumpte que convenia a Granollers. Sense comentaris.

A l'any 1963, s'encomana el Pregó de les Fires a l'escriptor de Sabadell penso que injustament oblidat—, Bartomeu Soler, qui, amb el seu llibre "Pata-palo", havia aconseguit el premi "Ciutat de Barcelona". Fou un pregó molt literari, però divertit i propi d'un home que ha corregut molt món i que a la vida ha fet de tot.

Santiago Udina i Martorell fou el pregoner del 1964. Jo diria que és el pregó més adient per a una fira agrícola-ramadera. Llegint-lo ara, costa de creure que fos fet fa 20 anys. Ens parla dels perills del desequilibri en les fonts econòmiques, de la conveniència de substituir l'agricultura de subsistència per l'agricultura de mercat i ens avisa que hem d'estar amatents perquè no se'ns escapi el tren de la revolució cibernètica, com tant d'altres del progrés portem perduts. Un home, com veieu, amb una extraordinària visió de futur.

L'any 1965, el pregó va anar a càrrec de Josep M.ª Lòpez Cepero, Director de l'Escola de Periodisme i professor de Ciències Polítiques i Econòmiques. Penso que no es va publicar.

El primer pregó en llengua catalana el va fer, l'any 1966, en Narcís de Carerras, molt vinculat al ram tèxtil i, per sobretot, home de diàleg. Partidari decidit de la llibertat i de la tolerància com a camí pel desenvolupament equilibrat dels pobles. Paraules textuais seves: "El bé de l'individu sempre ha d'estar per sobre del bé de l'Estat". Dulcifica, però, la dita, afegint que "alguna vegada la intervenció de l'Estat pot resultar necessària, però, mai és cosa bona". Dit 18 anys endarrera i en català, cal reconèixer que no està gens malament.

L'any 1967, el pregó s'encomana a l'aleshores Alcalde de Mataró, Pere Crespo Gil. No es va editar. Vaig tenir ocasió de conèixer el pregoner i era un home convençut que la cultura és una bona eina pel progrés. Com a cap del seu consistori va donar suport als treballs arqueològics de la seva zona.

El pregoner del 1968, Carles Font Llopart, Alcalde de Granollers de l'any 1953 al 1963, ens va fer el pregó en castellà, però igualment ens el podria haver fet en llatí. Notari, polític de vocació, home de gran cultura, ens feu un estudi històrico-econòmic molt cartesià, però sense que hi manqués el toc xiroi de cri-

da a festes.

A càrrec del Delegat de Sindicats, Josep Navarro Villodre, va anar el Pregó del 1969. Polític molt vinculat a l'estudi del desenvolupament agrari, a través de la "Jefatura Nacional" de Colonització —precursora de les actuals S.A.T.— ens va fer un estudi molt rigorós i ben documentat del que era, havia estat i calia que fos, l'agricultura i la ramaderia a casa nostra. Molt interessant.

L'any 1970 ens va tocar un pregoner dels que se'n sol dir en castellà "un pico de oro", Joan Segura Palomares, periodista i home amb moltes hores de vol. Ens va cantar les excel·lències del Vallès pels descosits, però em temo que quedarà poca cosa per a la història.

Joan Antoni Samaranch, President des de fa anys dels Jocs Olímpics Internacionals, fou el pregoner de les Fires del 1971. Ell mateix diu que, precisament aquí, va començar el seu llarg camí de dedicació a l'esport. Al 1957, se li va concedir la Medalla de la Ciutat, com a mostra d'agraïment per haver estat gràcies a la seva intervenció que es va poder construir el Pavelló Deportiu, el tercer d'Espanya. El seu pregó precís, entusiasta, ple d'optimisme, va constituir una exaltació de la família i de la importància que, a la formació equilibrada de l'individu, hi té la dedicació esportiva.

L'any 1972, amb el pregó a càrrec del nostre poeta local, Jaume Llacuna Poch, va quedar la llengua catalana definitivament incorporada als pregons de les nostres Fires. Va resultar deliciós. Mig en prosa mig en vers, amb tendresa i traspuant un amor fora de mida, ens cantà el que és i el que voldria que fos el seu Vallès estimat. Segons el poeta Carles Sindreu, era una peça arquitectònica perfecta, una mena de Partenon literari.

Molt original i, a la vegada, d'una premonició sorprenent, el pregoner del 1973, Carles Vallbona i Calvo, pediatra eminent i científic de gran prestigi, que ha dut el nom de Granolles a l'altra banda de l'Atlàntic, ens parla de com podria ésser el Granollers de l'any 2000. Ens posa en guàrdia dels perills que pot comportar un desenvolupament mal planejat. Però creu que l'home i en la seva capacitat per a resoldre les dificultats que es puguin presentar. Optimista i convençut del seny dels vallesans, ens encomana la seva esperança que tot anirà com una seda.

Josep M.ª Puchades Benito, enginyer industrial, geògraf, apassionat per la Història, ens parla en el pregó de 1974 de l'evolució urbanística de la nostra ciutat. De com i del perquè les coses són tal com són, però també que s'ha de lluitar perquè siguin com haurien d'ésser. Molt tècnic; tanmateix, no oblidia que és un pregó de festes i que convé de tant en tant donar-li un toc festiu.

El pregoner de 1975, Josep Estrada i Garriga, membre d'aquest Centre d'Estudis i assistent habitual a les seves sessions, d'ofici home de números, però, investigador de vocació, jo diria que, ben bé, no ens fa un pregó; de fet, ens engega un rotllo, que arrenca del primer mortal que va trepitjar terres vallesanes i, fins el granollerí d'anys avenir, no deixa res per verd. Val a dir que, de poètic, gens, però de precís, sospesat, analitzat i confrontades totes les dades pel dret i pel revés, tant com vulgueu. Un pregó gens divertit, però molt útil a qui vulgui aprofundir en el coneixement de Granollers i les seves circumstàncies.

L'any 1976 tinguèren de pregoner a Guillem Díaz-Plaja. Catedràtic, escriptor, gran viatger i home d'una cultura i una sensibilitat extraordinàries. Com he dit abans, per coincidir amb l'any de la inauguració del Museu Municipal, l'acte

es va celebrar a la seva Sala d'Actes. Ens va parlar —com ell sabia fer-ho— de la importància que poden arribar a tenir els Museus en el desenvolupament de la cultura i del que ens comprometia, de cara al futur, disposar d'un Museu de les característiques del nostre, tan adient per a fer-hi una tasca cultural ben important.

L'any 1977 corresponia fer el pregó a Jordi Baulies i Cortal, granollerí, advocat, Secretari de l'Ajuntament de Barcelona i apassionat per l'estudi de les nostres arrels. Una inoportuna hepatitis ens va llevar l'ocasió d'escoltar el que, a ben segur, hauria estat un bon pregó.

L'any 1979, el programa de festes *dixit*: “el pregó anirà a càrrec d'un personatge misteriós...” i penso que, per sort, tot va quedar en misteri.

L'any 1980 hauríem hagut de fer repicar les campanes com a anunci de festa grossa. Algú va pensar que totes les dones no som retrassades mentals i es va decidir que en lloc de pregoner tinguéssim pregonera. L'escollida, M.ª Aurèlia Capmany, política, literata i una dona amb molt senderi, ens faria quedar bé. Però, també és mala sort. Per culpa d'un accident el va donar a llegir a l'amic Roda Ventura, que el va llegir des del balcó de l'Ajuntament. No es va publicar i és una llàstima, perquè a ben segur que valia la pena.

Es veu que seguien bufant bons vents per a la causa femenina i, també, el 1981, vàrem tenir pregonera. L'Alcadessa de La Garriga, Núria Albó, al saló d'Actes de l'Ajuntament, ens va fer un Pregó breu, però, amable i poètic.

L'any 1982, Francesc Martí i Jusmet, arqueòleg i aleshores President de la Diputació, pronúncia un breu pregó al Saló d'Actes de l'Ajuntament, que tampoc s'ha publicat.

Ja costa, amb 21 pregoners per endavant, trobar coses noves i interessants per a dir. Però, se'n va sortir molt bé Francesc Parellada i Novellas en el pregó que se li va encomanar l'any 1983. Que jo recordi, ningú no ens havia fet un historial de les particularitats de la cuina de casa nostra i dels seus encontorns i, encara que no donaria tota la raó a Napoleó en allò que “la tripita es la verdadera señora del mundo”, potser sí que el que menjem i com ho adobem té que veure molt amb els nostres tarannàs.

El darrer pregoner, Pere Crusellas i Solsona, ex-membre d'aquest Centre d'Estudis, és un gran afeccionat —i jo diria que ho sap tot— de la música de *Jazz*. L'any 1984, en el seu pregó, ens va fer una història completa de la incidència que havia tingut el *Jazz* a casa nostra. Ens va dir que havíem estat pioners en la seva crítica i difusió, a través d'una Revista de *Jazz* que es va publicar molts anys i que tenia un gran prestigi, àdhuc fora de les nostres fronteres. Vaja, que en això del *Jazz*, després de Nova Orleans... Granollers.

Algunes dades econòmiques

Els primers anys de les fires, les despeses anaven més o menys repartides entre l'Ajuntament, expositors i comerciants; però, a mesura que anaven desapareixen els *stands* dels expositors, el repartiment s'anava desequilibrant, fins a passar totalment a càrrec de l'Ajuntament.

D'un pressupost d'unes 20.000 pessetes l'any 1943, passem a 400.000 el 1955, saltem a 1.085.000 el 1964 fins arribar el 1974 i el 1975 als 3.220.000 pessetes, 1.400.000 el 1976, 100.000 menys el 1978 i, el 1979, pels volts de les 600.000. L'any 1983 té un pressupost de 2.800.000 pessetes, que s'acostaria

força al dels temps més esplendents.

No em voldria allargar massa amb dades, però unes quantes ajudaran a valorar l'evolució de les Fires. De 114 expositors, amb una superfície de 14.000m² i una vàlua d'allò exposat de 50.000.000 l'any 1964, saltem el 1970 a 200 expositors, 28.000 m² de superfície i 125.000.000 de valor exhibit.

El més important, però, de tot el que he tingut ocasió d'analitzar remenant documents i documents és la feina verament important que s'ha fet al llarg dels anys, especialment del 54 al 70, a través de la II Zona Agrícola primer, i de les Agrupacions agràries, la Cambra d'Extensió agrària i les Societats agràries de Colonització després, per a la conscienciació de la pagesia, que ha ajudat a posar la ramaderia del Vallès als llocs més preferents i que no desdiu al costat dels països més capdavanters.

Han quedat unes Actes dels Congressos de Ramaderia que es varen fer amb motiu de les Fires. També, diverses publicacions importantíssimes, amb estadístiques de productivitat, relacions producció-costos i estudis de mercats. Totes elles tenen encara avui dia plena vigència; tan sols 20 anys enrera, però, ens semblaven ciència ficció.

Consideracions sobre el perquè les Fires han entrat en una franca davallada

Com deia al començament, les coses, totes, responen a situacions i necessitats concretes. Les anades i vingudes de gentes de diferents pobles, en temps que les comunicacions eren difícils, comportaren la concentració de les fires i mercats en un temps i un espai concrets. Un mercat a la setmana i una fira a l'any, en un lloc adient, permetia vendre i proveir-se de tot el necessari, de posar-se al dia en eines i bestiar i, àdhuc, de concertar un bon casament.

La mecanització, els sistemes de comunicació cada cop més senzills i a l'abast de tothom, i les transaccions per mitjans cada dia més i més sofisticats han acabat amb la necessitat de les fires per a l'intercanvi i fins i tot, pels divertiments. D'altra banda, hem passat pràcticament d'una economia primària a una de serveis, i això comporta un trastocament de 180 graus.

Penso que no cal que ens trenquem el cap cercant-hi motius estranys a la davallada de les nostres Fires. El temps i les circumstàncies han canviat, i això és tot. Fóra il·lús pretendre fer reviure les Fires com en temps passats, però també fóra llàstima que haguéssim de donar-les per enterrades. Si el que de debò ha mort és el mòbil que servia per a convocar-les, caldria cercar-hi una altra motivació més adient amb el temps actual, però que tingui a veure amb la tradició i les essències del nostre poble. Uns actes ben autòctons i que siguin una mena d'història vivent, diria jo.

FIRES DE L'ASCENSIÓ

de Granollers

DADES ESTADÍSTIQUES

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Expositors	114	128	135	143	150	165	200
Superfície m ²	14.000	16.000	20.000	22.000	22.000	25.000	28.000
Pressupost	1,085.000	1,500.000	1,800.000	2,200.000	2,350.000	2,570.000	2,750.000
Valor mercancies	50,000.000	87,000.000	95,000.000	100,000.000	105,000.000	120,000.000	125,000.000 (*)
Visitants Dia Ascensió	100.000	125.000	150.000	175.000	200.000	250.000	250.000
Dies de duració	8	8	8	8	8	8	11

(*) amb una nota he trobat que l'exposat es de 228.000.000

FIRES DE L'ASCENSIÓ

de Granollers

PRESSUPOSTOS

*****

1943	=	20.000	pessetes
.....			
1955	=	500.000	"
.....			
1964	=	1,085.000	"
1965	=	1,500.000	"
1966	=	1,800.000	"
1967	=	2,200.000	"
1968	=	2,350.000	"
1969	=	2,570.000	"
1970	=	2,750.000	"
1971	=	2,750.000	"
1972	=	3,060.000	"
1973	=	3,060.000	"
1974	=	3,220.000	"
1975	=	3,220.000	"
1976	=	3,220.000	"
1977	=	1,413.190	"
1978	=	1,310.000	"
1979	=	653.905	"
1980	=	1,663.717	"
1981	=	2,303.849	"
1982	=	1,966.802	"
1983	=	2.813.000	"